

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Postavení ekonomiky České republiky v Evropské unii bylo v rámci jejího vývoje ovlivněno procesy odehrávající se v 90. letech 20. století. Přechod z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní nesoucí s sebou procesy transformace a liberalizace ekonomiky patří mezi klíčové okamžiky dlouhodobě formující současnou podobu národního hospodářství. Ze srovnání evropských ekonomik, které takovýmto procesem v 90. letech prošly s původními zakladateli ES je jasně patrné výrazné ekonomické zaostávání (měřeno např. základním makroekonomickým ukazatelem HDP na obyvatele). Současné postavení české ekonomiky, které se v rámci ukazatele životní úrovně nemůže s nejvyspělejšími zeměmi EU příliš srovnávat, však nebyla takto nevýhodná v historickém vývoji minulého století.

<http://www.revuepolitika.cz/clanky/355/ceskoslovenska-ekonomika-v-letech-1918-1938>

Poválečný vývoj československé ekonomiky byl ovlivněn např. neúčastí československé ekonomiky na tzv. Marshallově plánu

- CEP: Sborník č. 61/2007 "Marshallův plan - šedesát let poté"
- <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=82>

A zejména přechodem na tzv. centrálně plánovanou ekonomiku.

- Robert Holman: Transformace české ekonomiky
- <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=65>

Centrálně plánované ekonomiky byly charakterizovány zejména neexistencí funkčních trhů a neexistencí cen. Ceny statků a služeb byly stanovovány úředně nikoliv tedy na tržním principu.

Současná tržní ekonomika je charakteristická vysokým počtem soukromých firem, živnostníků..., tedy podnikáním. V centrálně plánované ekonomice bylo podnikání jako činnost úředně zakázáno. Mezi dva charakteristické rysy centrálně plánovaných ekonomik patří centralizace ekonomického rozhodování a plánování hmotných ukazatelů produkce. Centralizace ekonomického rozhodování tak umožnila naprosté omezení v rozhodování o produkci daného podniku. Plánování hmotných ukazatelů pak vedlo k omezení vlivu finančních ukazatelů na rozhodování ve prospěch ukazatelů hmotných.

Období tzv. Pražského jara s sebou neslo i snahu o reformování centrálně plánované ekonomiky. Mezi významné reformátorské počiny patří tzv. Šikova reforma, jež měla do prostředí centrálně plánované ekonomiky vnést prvky tržní ekonomiky. Obdobné snahy a reformní hnutí byly např. i v Maďarsku, kde reformní úsilí vedlo k postupné

decentralizaci ekonomického rozhodování směrem z centra na jednotlivé podniky. Rozhodování o velkých investicích či např. zbrojní výrobě však zůstalo ponecháno centru.

- Jak se rodila, kam směřovala a proč byla potlačena tzv. Šikova reforma
- <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0C-CsQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.vse.cz%2Fpolek%2Fdownload.php%3Fjnl%3Daop%26pdf%3D227.pdf&ei=BMB8UoqdIJHTsgb2tIDIDg&usg=AFQjCN-GiNaxSfMR3SZ5LvBcKdGF2S0FSQ&bvm=bv.56146854,d.Yms>

Transformace centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní proběhla jako důsledek událostí z listopadu 1989.

- <http://www.youtube.com/watch?v=01r2INhKZoc>

Negativní rysy centrálně plánované ekonomiky vzhledem k životní úrovni, stavu zdravotnictví, systému vzdělávání shrnuté v předcházejícím videu výrazně tak mnohdy převyšovaly možné optické klady spočívající v neexistenci deficitu státního rozpočtu (později již ano), inflace či nezaměstnanosti. V případě ztrátových podniků, tak byly tyto ztráty kryty dotacemi od státu, které vedly k nutnosti uvádět do oběhu více peněz. Vzhledem k tomu, že ceny byly regulovány, neprojevil se tento ekonomický jev v inflaci, ale v nedostatku. Domácnosti a podniky tak byly vystaveny nedostupnosti vybraných komodit a služeb, což vyvolávalo výrazný pokles životního standardu obyvatelstva.

Tento projev tzv. makroekonomické rovnováhy se stát snažil řešit prostřednictvím dovozu ze zahraničí. Negativním rysem však byl přílišný nárůst zahraničního dluhu.

Východiskem ze situace se tak jevil provést tzv. tržní reformy. Přejít z centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní s sebou nesl nároky na provedení reformy spočívajících zejména v deregulaci cen, privatizaci majetku a otevření domácího trhu zahraniční konkurenci. Při sestavování strategie transformace byly možné uvažovat o dvou základních přístupech, jež každý měl své nesporné výhody a nevýhody:

- liberální přístup
- institucionální přístup.

- Robert Holman: Transformace české ekonomiky
- <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=65>

Samotná transformace československé ekonomiky byla rozdělena do dvou fází. První fáze spočívala v provedení liberalizace trhů a stabilizace ekonomiky. Druhá pak v privatizaci a restrukturalizaci podniků.

- Šoková strategie (okamžitá liberalizace) – Československo, Polsko
- Strategie gradualismu (transformace bez velkého poklesu ekonomiky, rozdělena do delšího časového okamžiku) - Maďarsko

- Robert Holman: Transformace české ekonomiky
- <http://cepin.cz/cze/kniha.php?ID=65>

Privatizace – volba mezi rychlou vs. pomalou privatizací

- Rychlá – využití tzv. předprivatizační agonie, stát nedkáže podniky restrukturalizovat,
- Pomalá – argument vhodného vlastníka
- Malá privatizace vs. velká privatizace
- Kupónová privatizace vs. zaměstnanecké akcie (diskriminační metoda)

Podstatou kuponové privatizace byl prodej kuponových knížek (1000 Kč), za které občané získali kupony, za které mohli získávat akcie podniku zařazených do velké privatizace. Výhodou zvolené formy privatizace majetku byla zejména její rychlost (dvě privatizační vlny) a skutečnost, že noví vlastníci nebyli zpravidla zatíženi tzv. privatizačním dluhem (např. nutností půjčit si cizí zdroje pro nákup podniku ve dražbě apod.). Nevýhodou kuponové privatizace byla zejména rozptýlenost vlastníků, které se však dalo zabránit existenci tzv. privatizačních fondů, nevhodný výběr vlastníka a argument, že privatizace podnikům nepřinesla žádný kapitál.